

בני ברית ישראל

מועצה אזורית דרום

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 42

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

לשכת נס

לשכת מצאנו יין

לשכת ראשונים

לשכת המדע רחובות

כסלו תשפ"ד

העלון הדיגיטלי

נובמבר 2023

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

מה יהיה? מבט אל העתיד – ד"ר יאיר שרן

ישראלים ביפן: טרומפלדור – ד"ר יואב גל

אחרי השבת 7.10.23 – יעל הקיני

הגנרל הנרי שובל ועץ הזית בחזית – צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

האם השלום יגיע? – צבי תדמור

נסיכה בין ממזרים – שוקי ברנדווין

חלון לעלון

יוסי רזי

למלחמה הקשה שאנו עוברים בשבועות אלה – פנים רבות. נחשפתי לעוד פן שלה בצעדת קרובי החטופים. היה זה בשבת בבוקר, היום האחרון לצעדה.

בין משפחות החטופים, שעמדו לצאת מעין חמד, עמד אלון דוד עם תמונה של אחד מהם. בשתי דקות של שיחה הסתבר לי שאלון, ישראלי, שהה מספר שנים בנפאל, התחבר ליושבי הארץ הזאת ולאווירה המיוחדת לה, חזר משם כמדריך מקצועי ליוגה ועוד..

בשבת השחורה שהו 17 סטודנטים נפאליים בקיבוץ עלומים. עשרה (!) מהם נרצחו, שלושה חזרו לנפאל, שלושה פצועים עדיין בישראל והנותר, ביפין ג'ושי, נחטף.

ביפין פעל בתושייה ובאומץ רב באותו יום וסיפורו כפי שנכתב ע"י אלעד זמיר מובא בהמשך. אלון עצמו הוא סיפור בפני עצמו (מסביב לחטופים, כך הסתבר לי בעין חמד, התקבצו ונאספו רבים וטובים, ישראלים אמיתיים גלויים, וכאלה סמויים, שמתגלים במלוא עוצמתם בעיתות שכאלה) נרתם 7/24 למאבק על חזרתו של ביפין

שני סיפורים התלכדו זה בזה בכדי לתאר את הרוח האמיתית של העם הזה, על הפתיחות שבו.

גם הסיפור של יעל הקיני, שהצטרפה לכותבים. ות בעלון משקף את האווירה של ימים אלה, ומזווית אחרת.

“גיבור”: הסטודנט הנפאלי הציל את חבריו בקיבוץ מהמחבלים - ונחטף

ב-7 באוקטובר מצא עצמו ביפין ג'ושי, סטודנט בן 23 מנפאל, מתחבא עם 16 מחבריו ממחבלים בקיבוץ עלומים. שני רימונים הושלכו לתוך המיגונית שבה שהו: ביפין השליך אחד הרחק מהם, אך הרימון הנותר התפוצץ ופצע כמה מחבריו. הוא רצה לסייע להם, אך נלקח מהמקום בידי מחבלים. אביו: "אנחנו בקושי שורדים"

וויינט (ע"פ וול סטריט ג'ורנל) | 12 בנובמבר 2023

בבוקר 7 באוקטובר, כמעט מיד לאחר שהתעורר בקיבוץ עלומים לקול רעשי הפיצוצים, החל הטלפון של ביפין ג'ושי, סטודנט לחקלאות מנפאל, לקבל סרטונים של רקטות בשמי ישראל מחקלאים נפאליים אחרים. אחד מהם כתב "ממש מפחיד" בקבוצת הוואטסאפ שלהם, אחר

השיב: "חברים תיזהרו". בעיתון האמריקני "וול סטריט ג'ורנל", שהביא את הסיפור, נכתב כי קבוצת הנפאלים הגיעה לישראל שלושה שבועות בלבד לפני הטבח בעוטף עזה, במסגרת תוכנית אקדמית לטיפול בפרדסי תפוזים ולימונים.

אחרי ששמע את הרקטות ואת קולות הירי שמתקרבים, הבין ביפין שמדובר במתקפה שונה מהאזעקות שהכיר קודם לכן. בשל האזעקות, האזרחים הנפאלים והתאילנדים ששהו בקיבוץ התפצלו למקומות שונים. אחד מהאזרחים הזרים שגר בסמיכות לביפין הלך לעבר רפת, ולבסוף הגיע למקום מחבוא מעל מקרר, וכתב לאשתו: "לא אשוב הביתה". כמה תאילנדים התחבאו מתחת לשולחנות מעץ במטבח, בסמוך לארגזים מלאים בבצלים.

במיגונית שבה שהו והצטופפו כתף-אל-כתף 17 עובדים נפאלים הם עשו סלפי, שבו נראה ביפין רוכן מלפנים ומחייך למצלמה. כמה מהם שיחקו בטלפונים, ואחד אף צילם תמונה של ביפין שאותה העלה לפייסבוק עם הכיתוב "זמן בונקר". כשקולות הירי התקרבו החלו צעקות פניקה במקום. ברגע שמחבלי חמאס נכנסו למיגונית אחד מהסטודנטים שצילם סרטונים נורה למוות, כמו גם אחד אחר שצעק "אנחנו נפאלים".

בהמשך הושלכו פנימה שני רימונים, בזמן שהחברים הנפאלים הצטופפו יחד בסמוך לקיר. ביפין זינק קדימה, הרים רימון אחד והשליך אותו הרחק מהם. אך הוא לא הספיק להגיע בזמן אל הרימון השני, שהתפוצץ והותיר כמה מהם פצועים ומחוסרי הכרה.

בהמשך, לאחר שהמחבלים התקדמו הלאה, שמעו החקלאים שוטרים ישראלים קוראים למי שיכול להגיע למטבח סמוך. בזמן שכמה אזרחים נפאלים וקומץ אזרחים תאילנדים נמלטו למקומות מסתור אסף ביפין כמה מחבריו כדי להגיע אל הפצועים שנפגעו מהרימון על מנת לסייע להם ולחלץ אותם. ביפין שלח במהירות כמה הודעות לבן דודו, וכתב לו באנגלית: "אם משהו קורה לי אתה תצטרך לדאוג למשפחה. תהיה חזק ותמיד תביט לעבר העתיד."

מחבל צעיר שאחז ברובה התפרץ למקום והורה לביפין ולשלושה אזרחים תאילנדים להתקרב לדלת באימי רובה. מחבל אחר הרים את הטלפון שלו כדי לתעד את החטיפה. זה התיעוד האחרון שבו נראה ביפין. אחרי שהארבעה עזבו את המקום עם המחבלים שמעו נפאלים שהתחבאו את אחד מהאזרחים התאילנדים מתחנן שלא להיות מעורב בסכסוך שבין ישראל לחמאס, ואומר: "תאילנד, תאילנד". בהמשך הם שמעו את המחבל צועק: "רוצו, רוצו."

ביפין, סטודנט למדעי החקלאות בן 23 וראפר חובבן, פעל בגבורה באותו היום. הוא הציל כמה מחבריו כשהשליך רימון הרחק מהם, ואז ניסה לחלץ את הקורבנות שנפגעו מהרימון השני.

בממשלת נפאל לא יודעים אם ביפין עדיין חי. שגרירת נפאל בישראל קנטה ריזל אמרה כי "30 הימים האחרונים הרגישו כמו 30 שנים. זו הפעם הראשונה שבה אנחנו מעורבים במשבר כזה". ריזל ציינה כי סיפרה את אותו הסיפור לכל גורם בכיר שפגשה: "ביפין הוא מיוחד משום שהוא גיבור. הוא הציל את חבריו."

אביו של ביפין מהנאנד ג'ושי, שארגן צעדות ביישוב שבו הוא מתגורר בקריאה להשיב את בנו הביתה, סיפר: "אנחנו בקושי שורדים, ואוחזים בבדל של תקווה". לדבריו, "כל רגע שעובר מבלי שאנחנו יודעים איפה הבן שלנו, אם הוא בכלל חי, דוחף אותנו לקצה". כשביפין עזב לישראל ב-13 בספטמבר, הוא הרגיע את אמו, אמר לה שיהיה בסדר ושהוא "יראה את העולם".

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

אנחנו נמצאים בעצומה של מלחמה קשה ואכזרית. 240 חטופים נמצאים בידי ארגון רצחני ש אין לו מעצורים. חיילי צה"ל נלחמים בגבורה בכדי להביא לשחרורם. המשפחות של החטופים וגם של החיילים מוטרפים מדאגה. יחד איתם כולנו דואגים ומייחלים שכולם יחזרו בשלום. ה שבוע נסענו לנס ציונה לראות את המיצג שהוקם ליד היכל התרבות לזעוק את זעקת החטופי ם. מיוצג מצמרר וקורע לב.

גם הפעם אסיים בסיפור הפרטי שלי: בני הבכור ומשפחתו נעקרו מביתם בקיבוץ ארז ושוכנו באכסניה במצפה רמון, יחד עם כל חברי הקיבוץ וילדיהם. הם חיים "על מזוודות", ואינם יודעים מה צופן עתידם. הילדים שולבו לכאורה במסגרות חינוכיות, אבל לא באמת לומדים. כמוהם עוד מאה ועשרים אלף איש שעזבו את יישוביהם, בתיהם ומקומות עבודה, ומצפים מהמדינה לתת תשובות. בינתיים, ללא מענה.

בימים אלה, למרות המלחמה, אנו משתדלים להמשיך בפעילות חברתית, וגם בהרחבת האר גון. בנס ציונה הולכת ומוקמת לשכה חדשה בשם "נס", בהובלת מלכה סולומונוביץ'. עקב איו מי הטילים, מפגש ההיכרות של חברי הלשכה נערך בזום. כתבה בהמשך.

מטבע הדברים גם עלון זה מוקדש רובו ככולו לנושאי המלחמה וסביב המלחמה.

בתקווה לחדשות טובות בעלון הבא

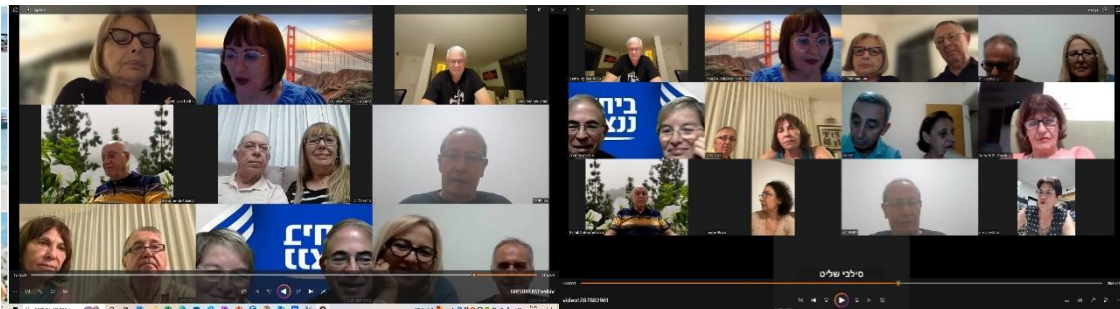
אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

"לשכת נס" - לשכה חדשה בהתהוות בזמן המלחמה

לא כך דמיינתי שיהיה המפגש הראשון של הלשכה החדשה שאקים ויותר מכך שהיא תוקם בזמן שהתותחים רועמים. המציאות הכתיבה אחרת...
נפגשנו בפעם הראשונה בזום בלי הכרות מוקדמת. אנשים טובים המבקשים להתחבר, להיות חלק מקבוצה, מחפשים דרך להחזיר את הנורמליות לחיינו.
הלשכה החדשה נקראת "נס" כי מרכזה בעיר נס ציונה.
השם שנבחר כל כך מתאים לתקופה. נס היא מילה נרדפת לדגל ואין כמו הצורך להניף אל על את דגל ישראל שלנו, במיוחד בימים טרופים אלו.
לאחר סבב הכרות קצר, סיפרתי לחברים על בני ברית, על ההתנדבות, על המפגשים העתידיים שיהיו לנו, על הדרך בה נתפעל את הלשכה ואף בחרנו חלק מבעלי התפקידים.
אבי ארז, יו"ר "המועצה האזורית דרום" אליה נשתייך, כיבד אותנו בנוכחותו והוסיף עוד מידע על בני ברית.

אני תקווה שיחד נהפוך לקבוצת חברים מגובשת, תורמת ונתרמת.

תודה לכל החברים ושיהיה לכולנו בהצלחה!

לשכת נס החדשה מייחלת לנס שיחזיר במהרה את כל החטופים והמוחזקים בעזה לחיק משפחותיהם, ולשובם בשלום של כל החיילים בחזית.

ונאמר אמן.

כתבה: מלכה סולומונוביץ נשיאת הלשכה.

לשכת "ראשונים" מתנדבת למען חיילים וחקלאים בעוטף ובדרום

החברים יצאו לקטיף של שרי וחלקם בקטיף של מלפפונים. היה מאתגר והעיקר העזרה לחקלאים להמשיך ולשווק ולגדל את הירקות. יישר כח חברים.

מאחלים לכל החטופים שיחזרו הביתה בריאים וגם החיילים שנמצאים בשבי. שנדע ימים טובים יותר טובים מאלה.

התנדבנו בקטיף של ירקות בקיבוץ זיקים שבעוטף ישראל. הגשנו התרוממות רוח ושמחנו מאד לעזור למשק. אנו מתכוונים להמשיך בעזרה ובהתנדבות לקטיף תוצרת חקלאית.

כתבה: אתי גוטמן

לשכת מצאנו יין ראשון לציון

הנתינה היא ערך עליון בבני ברית.

לשכתנו "מצאנו יין" ראשון לציון, תורמת ומתנדבת בתחומים רבים: תרמנו ונתרום אלפי שקלים לקיבוץ נחל עוז ונמשיך לתרום. הבוקר ביקרנו ב"פרדס רבינוביץ" בהנהלת איש האדמה ומלח הארץ, הראשוני הוותיק וחברנו מומי רביב שאביו היה שמשון רבינוביץ' סמוך הקטן איש הפלמ"ח. קנינו רימונים מתוצרת עוטף עזה ועוד תוצרת חקלאית משובחת כמו קלמנטינות, אבוקדו ועוד. ביום ראשון נפגש ונעזור לקבוצת מתנדבים "יהודית שניר" בראשון לציון ונארגן ארגזים עם מוצרים לחיילים ועוטף עזה.

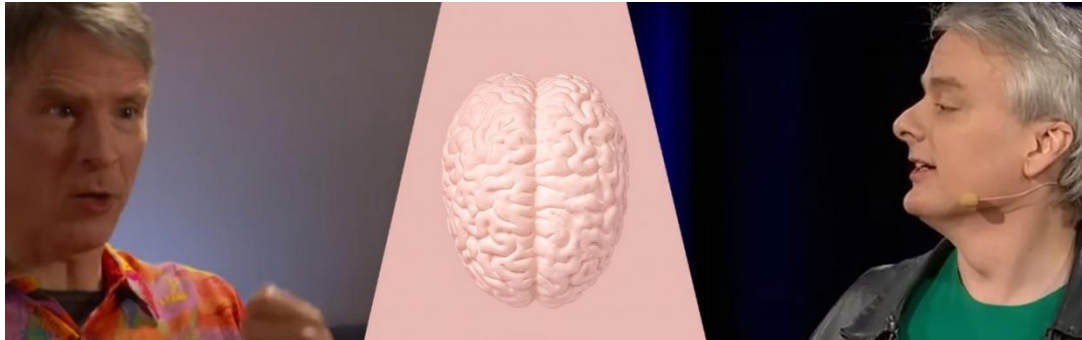
כמו כן מתנדבים יחידים מתנדבים בראשון לציון בשם לשכתנו. תודה לכל החברים, תודה לאבי ארז יו"ר מועצת דרום על תמיכתו לאורך כל הדרך, תודה לברכה גולדנברג סגנית נשיא בני ברית ישראל ויו"ר מועצת השרון המנטורית האהובה שלנו. מאחלת לכולנו שתהה זו שבת שקטה. חיבוק גדול לכולם.

כתבה: חנה דוד נשיאת לשכת "מצאנו יין" ראשון לציון

מה יהיה? מבט אל העתיד

הפעם על: בינה מלאכותית ותודעה

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

פרופ' דיוויד צ'למרס ופרופ' קריסטוף קוך / צילום: מתוך יוטיוב

הכניסה של בינה מלאכותית לחיינו מעלה שאלות רבות כמו גם חששות כבדים. אחת התהיות שמעסיקות חוקרים ומשתמשים היא האם ייתכן שלבינה מלאכותית תהיה בעתיד תודעה ואם כן מה צפוי לאנושות במקרה כזה. יש שוללים זאת מכל וכל, יש הרואים בזה אבולוציה צפויה של הטכנולוגיה. יש החוזים סכנה לאנושות, ויש הטוענים שהאנושות תסתגל להתפתחות כזו כמו לכל מהפיכה והתפתחות אחרת, וכבר חווינו כאלה בעבר. בהקשר זה נבחנת השאלה מהי תודעה? האם תודעה היא תוצאה של היכולת לקלוט מידע בערוצים שונים, לעבד אותו ולעשות בו שימוש או שמא היא יותר מזה?

בינה מלאכותית יכולה לקלוט מידע ממקורות מגוונים, יכולה לעבד אותו ולעשות בו שימוש ללא מעורבות אנושית. האם תתפתח בה תודעה? האם רגשות כמו אהבה, צער, שמחה אינטואיציה הם נגזרת של מידע ונתונים שאנו קולטים או אולי לא? האם התנהגויות כמו רישעות או רחמים הם רק השתקפות של נתונים שמתקבלים בערוצי החישה השונים? זכורה טענת עובד גוגל בשם למוין שהבינה איתה עבד הייתה בעלת אינטליגנציה רגשית. הוא אמנם פוטר מעבודתו אך תרם כמובן לוויכוח סביב אפשרות ההתממשות של התפתחות כזו. לאחרונה נעשה מחקר בנושא בהשתתפותם של מעל עשרים חוקרי עתידים ומומחים בתחום על מנת להגיע לתובנות עדכניות משותפות. הממצאים ממחקר זה מעלים את התוצאות הבאות:

תובנה משותפת ראשונה היא שתודעה אינה רק תוצאה של נתונים ומידע. התופעה הרבה יותר מורכבת ומשתנה תדיר. התודעה מושפעת מגורמים שונים ולכן נתונה לשינויים על בסיס יומי.

תובנה שניה הנובעת מכך היא שיקשה על בינה מלאכותית לרכוש תודעה, ובכל מקרה מצב כזה רחוק מאד ממימוש ואינו צפוי בשנים הקרובות.

בכתבה קודמת הצגנו את הדורות השונים של הבינה המלאכותית. אנו כיום חשופים ל"בינה הצרה" המונחית ונשלטת על ידי בני אנוש והאינטליגנציה שלה נמוכה מזו של בני אדם. המחקר והפתוח הנוכחיים חותרים לקראת בינה מלאכותית עמוקה או כללית שלה אינטליגנציה

המשתווה לבני אנוש. היא עדיין תישלט על ידי בני אדם אך ביצועיה יהיו כמובן גבוהים לעין ערוך מהבינה הנוכחית.

הקפיצה מ"הבינה הצרה", שמתקיימת כיום, ל"בינה כללית עמוקה", אם בכלל היא אפשרית, רחוקה בזמן ומוטלת בספק. בכל מקרה המחקר המדובר מוציא מכלל אפשרות היווצרות תודעה בבינות הצפויות ומצביע על הצורך והאפשרות למנוע מצב כזה מראש. הארגונים העולמיים כמו האו"ם ואחרים אכן עוסקים בגיבוש רגולציות שיגבילו התפתחויות לא רצויות של הבינה, ימנעו שימוש לרעה בבינות מלאכותיות ויאפשרו שימוש בהן לתועלת האדם ללא סיכון.

בתחילתה של שנת תשפ"ד, שבאה עלינו לטובה, נראה שעלינו לדאוג יותר מאיום הטרור, מההתחממות הגלובלית ומהאיום הגרעיני, מאשר מהבינה המלאכותית, כגורמים מסכנים את האנושות ועתידה. כאב ראש אחד פחות.

ישראלים ביפן: טרומפלדור

ד"ר יואב גל

שנאה, אכזריות, מעשי זוועה שהדעת לא אמורה לשאת בהתנהגות של חיות אדם אנושיות הן אינן גזרת גורל אכזר, אלא מעשה מחושב של בעלי עמדת השפעה המנסים לקדם סדר יום המקדם את האינטרסים הצרים, ובדרך כלל האישיים שלהם בטווח הקצר. כאשר אין מדובר בתופעה אישית מבודדת של פושע יחיד או אפילו כנופיה, אלא כהתנהגות נרחבת המקובלת על ידי קבוצה גדולה מאוד של מוציאים לפועל מטעמה של הנהגה ארגונית, הרי שנדרשים כלי שיפוט ותגובה החורגים מהרגיל והמקובל. אבל, נדמה ששום אוסף של מומחים לא יגיע להסכמות על הסבר פשוט לתופעה. עם זאת, ישנו גורם אחד הבולט באופן מובחן בכל אירועי השנאה הארגוניים המתועבים ברחבי תבל, זוהי השנאה האידיאולוגית. שנאה היכולה ללבוש הצדקות דתיות, לאומניות, פוליטיות, שבטיות או כל נימוק אחר, מטופש ככל שיהיה, שיאפשר לאגד סביבו מספיק מוציאים לפועל שיוכלו להצדיק כל פשע באמצעות פעולה למען 'הטוב הגדול יותר', וכמובן נגד 'אויב' שיאפשר לבעלי הכוח למנף את השפעתם ואת קידום ענייניהם האישיים. כבר במאה ה-18 טבע סמואל ג'ונסון את האמרה שהפטריוטיות היא מפלטו של הנבל. הוא לא בא לתקוף את הפטריוטיזם, אלא את הצביעות היכולה להסתתר גם מאחורי ערכים ראויים ונעלים. צביעות שבקלות יכולה להתדרדר לתהומות העוולה.

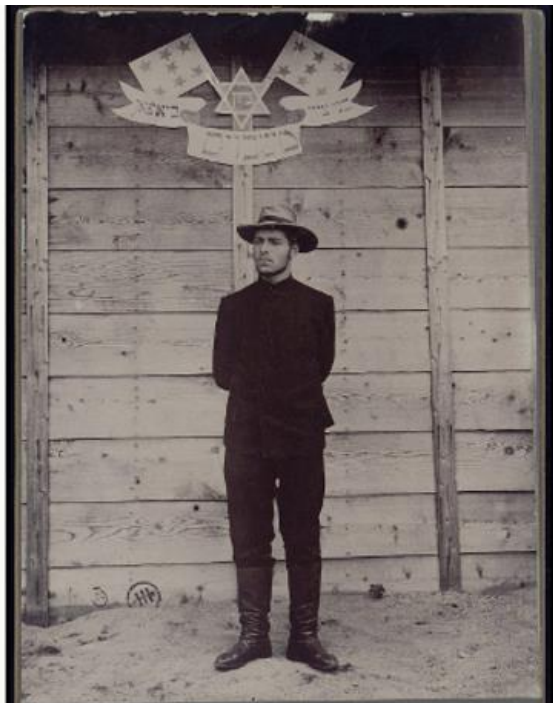
למרות האהדה העכשווית לתמיכה האמריקאית המשמעותית בישראל באירועי החודש האחרון, ניצחונם של האמריקאים במלחמת העולם השנייה אפשר להם לשתב את ההיסטוריה, להציג את עצמם ב'צד האור' ואת היפנים כחיות אדם אכזריות ללא שיעור. לא אלה וגם לא אלה יכולים לצאת זכאים במשפט המוסר והנאותות האנושית. בלי שום יכולת ערעור, שני הצדדים כאחד ביצעו פשעים שהדעת אינה סובלת. אבל בשנים שלפני המלחמה היפנים כלל לא ראו בארה"ב אויב, ונגררו למלחמה עם ארה"ב כנגד רצונם ובניגוד גמור לאינטרסים שלהם. בטוקיו חששו מהאיום ההיסטורי של רוסיה הצארית ובריה"מ יורשתה, ולגמרי לא חשו בעוינות פתולוגית נגד האמריקאים. לעומת זאת, הצד האמריקאי היה נגוע בשנאה גזענית קשה נגד יפנים, כמעט זהה בעוצמתה לשנאת הנאצים ושותפיהם את היהודים.

במידה דומה אולי גם לשנאה העמוקה כאן אצלנו שגם ב-07 באוקטובר באה לידי ביטוי במעשי עוולה בלתי נסלחים.

השנאה הגזענית כלפי היפנים תודלקה על ידי טייקוני המסחר האמריקאים שחששו מהתחרות היפנית בשווקי הבית. כך החל תהליך שהחל בהתמוטטות הבורסה ב-1929, והמסבר העולמי שדרדר את מערכת היחסים בין יפן וארה"ב עד לאן שהגיעה. רק שהדברים ביפן לא תמיד התנהלו באופן האכזרי והמרושע אליו הגיע בשנות מלחמת העולם השנייה, וסיפורו האישי של יוסף טרומפלדור 'שלנו' בשבי היפני ב-1905 מוכיח זאת היטב.

במלחמת העולם השנייה היה יחסם של שני הצדדים לשבויים מחפיר וכלל הן אצל אלו והן אצל אלו את כל הזוועות הרשומות בספר הרשע. אבל דבר מכל אלו לא קרה במלחמת רוסיה-יפן בתחילת המאה שבה נפלו כ-70,000 חיילים רוסים בשבי היפני. עם פרוץ המלחמה התקינה ממשלת יפן תקנות בנוגע ליחס ההומני שיש להעניק לשבויי מלחמה, הקימה לשכת מידע מיוחדת לעניין, וחוקים אלו נאכפו בקפדנות והיו חשופים לביקורת בינלאומית. רק שכל זה נעלם כלא היה לאחר שנים של טיפוח שנאה לאומית הדדית בין ארה"ב ליפן. כתוצאה מכך במלחמת העולם השנייה ניתן דרור לכול עוולה אפשרית מכל צד.

ב-2 בינואר 1905 נכנעו כוחות הרוסיים בפורט ארתור, טרומפלדור שהיה ביניהם נלקח בשבי למחנה מעצר ליד אוסקה, וביפן הותקנה לו יד תותבת לאחר שאיבד את ידו בקרב. היפנים הפרידו את השבויים בהתאם להשתייכותם הדתית והשבויים היהודים נתפסו כקבוצת מיעוט שיש לטפל בה בנפרד. הם אכן הופרדו, קיבלו תנאים מיוחדים ואף ניתן להם צריף לתפילות. בתוך המחנה הם היו חופשיים לעשות כרצונם, המזון היה סביר והיחס היה הוגן. בליל הסדר באפריל 1905 קיבלו השבויים גם מצות ויין מהקהילה היהודית הקטנה של אוסקה.

יוסף טרומפלדור בשבי ביפן, צילום: באדיבות האוסף הלאומי לתצלומים על שם משפחת פריצקר, הספרייה הלאומית

במחנה החל טרומפלדור לארגן את חיי השבויים היהודים, פעל להקמת קופה להלוואות שמימנה הקמת בית מלאכה שסיפק שרותי סנדלרות ותספורת. בנוסף הקים בית ספר לכלל השבויים ללמוד קרוא וכתוב לאלו שלא ידעו, הצליח לגייס כ-80 איש שעסקו בהוראה, חיבר ספר לימוד, הקים ספרייה וארגן להקת תיאטרון שהציגה מחזה ביידיש על מכירת יוסף. בתוך כל הפעילות הזאת גם הקים אגודה ציונית וקרא לה "בני ציון השבויים ביפן", ואף הוציא עלון שנקרא חיים יהודיים. בינואר 1906 שוחרר טרומפלדור מהשבי, הפליג לסיביר יחד עם גדודו ומשם יצא ברכבת מערבה. מעניין לציין שמהעולה מכתביו, לא גילה טרומפלדור עניין מיוחד בשבוי, או ביפן, תרבותה וההיסטוריה שלה. זאת למעט האזכור ש"היפנים מתנהגים עמו בסדר גמור"*

בהקשר לשנאה כללית ולשנאת יהודים בפרט, אולי ראוי גם לציין העובדה שביפן מעולם לא נערכו פוגרומים נגד יהודים או הופגנה עוינות מסוג כלשהו, שביקש נציג הגסטפו בטוקיו להתחיל לרכז את היהודים למחנות מעצר הבהירו לו היפנים מייד בלשון ברורה ש'אם לא יסתום... יעוף מייד חזרה לברלין...!', חלקו של המידע על היהודים הגיע ליפן באמצעות תרגומי פרסומים רוסיים וביניהם 'הפרוטוקולים של זקני ציון'. ביפן לא רק שהם נמצאו כסיבה לעורר שנאה, אלא בדיוק להפך: 'אם היהודים כאלה חכמים, עשירים ושולטים בעולם? כדאי מאוד שנעריך אותם, נכבד אותם וננסה ללמוד מהם כל מה שאפשר... כלומר, במילים אחרות ובאופן ברור ודי פשוט: שנאה אידיאולוגית היא לא יותר מאשר מעשה מכון של קבוצה מצומצמת של בעלי כוח שמתכוונת להפיק מכך תועלת אישית. עצוב ככל שיהיה, אין בכך כלום יותר מזה.

*קובנר ר. (2005), המערכת הנשכחת, הוצאת "מערכות- משרד הביטחון, (מירון מדזיני, עמ' 415)

אחרי השבת 7.10.23

יעל הקיני*

המונית להדסה מחכה לי כבר בחוץ; למה באמצע הדרך? - אז מה, רק לרגע אחד עד שתצאי. - הרי לרגע הזה אפשר בצד וככה מי שרוצה לעבור, יכול.. - מה הוא צופר ככה, כמו משוגע הוא צופר. ואם זו לא הייתה מונית. אם לא הייתי אני נהג מונית, היה הכול טוב, ויכול היה לחכות גם הוא לרגע..

אני מתיישבת מאחור. הרדיו מדבר דיבורים של מלחמה. אני נצמדת לדיבורים. בבית ישראל לא יכול איתם ואני מחסלת וסוגרת, עוד לפני שהוא מגיע. רק נשמע אז כחוכך של מעבר משכיבה לכבר קימה, ואני כבר סוגרת.

וברדיו מראיינים אחד שחשב שרוצה להיות שהיד ולמד כדי להיות.. "לא כמו בני אדם היו שם מתייחסים אלינו. קשה. מרעיבים. משפילים מכות ואתה באמת רוצה רק למות. והנה רק אז כשאני מת רק אז כשהיד נפתחים השמים ומתחיל לחיות. יום אחד נפתחו לי העיניים וברחתי. רחוק ברחתי." - והסכימו לגייר אותך?. - בדרך ארוכה שעברתי. ברוך השם שעברתי. בסוף גיירו אותי. הכתב ברדיו עוד מראין מישהי שמתעניינת בתרבות ערבית. מספרת שבפייסבוק זמרת פלסטינאית מהגדה כתבה בשמחה על ההרג בשבת השחורה ועוד מספרת המרואיינת על אנשי רוח ערביים נוספים שמתבטאים בשמחה. המרואיינת הסגירה אותם ואסרו את הזמרת.

הגענו להדסה. בלובי ליד המזנון ישנו פסנתר. תמיד הוא ריק. עכשיו מנגן בחור ערבי ולידו אישה דתיה עם כסוי ראש. הפריעה לו בנגינתו והם משוחחים. האישה גופה מוטה אליו ונראה שהיא שמחה בו. אני ניגשת אליהם מסוקרנת. הוא עיוור, היא מספרת לי. הבחור שיושב לידו מלווה אותו. הוא לימד את עצמו לנגן. אני מבקשת ממנו לנגן; ייתן לי כוח לטיפול הלא נעים, שצפוי לי בעיניים.

צילום : אתר כללית

הגעתי לקומה שביעית – מחלקת מחקרי עיניים. בחדר ההמתנה כבר יושב אברך מעילו וכובעו על הכיסא שלידו. הציציות מציצות דרך חולצתו הלבנה. ניגשת אליו אחראית המחקר שלו – דתייה, כך כולן שם משום מה, עם כיסוי ראש גבוה. בידיה כמה מבחנות והיא לוקחת אותו. היא מבקשת ואני שומעת, שייתן רוק באחת מהן. אני שואלת בקול שקט - למה רוק, מה בין רוק לעיניים. הם סוגרים את דלת החדר מאחוריהם. מעניין באיזה עוד

נוזלים הם מתעסקים שם.. אחרי זמן יוצא האברך הגבוה. מתיישב. - כן. הם בודקים שם גנטיקה. הסבא שלי שנהיה עיוור בגיל שישים. לא הפריע לו לחיות וטוב, עד שמת בגיל תשעים. אחר במשפחה שלנו גם התעוור. מרב שבדקה לי את העיניים לא ידעה לספר לי עליו – קבוצות קבוצות הם שם במחקרים. והם לא יודעים לעזור במחלה הזו שלו שהיא גנטית ומגששים. איפה הוא היום? היה אברך כי מי שלא מתחתן נהיה אברך.. האם ברר דרכו אחרת והוא מאז, אולי אפילו, איפשהו בעזה? חיו אז אחרים; נפתחו לראות אחרת..

כשאני מסיימת מחכה לי כבר המונית ורביע נוהג בה. את רוצה את המוסיקה שלך? כן גם אני אוהב. רביע גר בבית-צפפה. בילדותו היה חי בירושלים. סבה של אימו כבר היה חי בביתו שם. עד שעזבו בששת הימים. אני לא רוצה לעבוד עכשיו. לא רוצה לצאת מהבית בכלל. הסעתי קבוצה – פתאום הייתה אזעקה. עצרתי בצד הדרך ורצנו להסתתר. עוד אנשים באו לשם. אחד צועק לך לך. הוא ערבי.. שימותו כולם.. אני בבית כל היום. כמעט לא יוצא לעבוד. רק עם האנשים של המחקר. אז אני בבית רק הולך ובוכה..

* חברת קיבוץ נחשון, נשואה ואם לשתיים ושבעה נכדים. לשעבר מורה לשיטת אלכסנדר ומנהלת אמנותית ואוצרת בגלריה נחשון במשך חמש עשרה שנים ועשר שנים בגלריה הקיבוץ.

הגנרל הנרי שובל ועץ הזית בחזית "בית העם" ברחובות

צבי תדמור

את הסיפור הנפלא על "בית עם" ההיסטורי של רחובות שנוסד ב-1912 אביא בעלון הבא. הפעם בחרתי לספר על נסיבותיו וגלגוליו של עץ הזית העתיק הניצב בחזיתו.

באוקטובר 1917 בימי מלחמת העולם הראשונה פיקד הגנרל הנרי ג'ורג' שובל על הפרשים האוסטרלים והניוזילנדים (אנז"ק) כאשר כבשו את באר שבע מידי הכוחות העות'מאניים. ב-14.11.1917 הגיעו כוחות אנז"ק לרחובות ושובל התגורר עם המפקדה שלו כחצי שנה בביתו של המיליונר האוסטרלי אלעזר סלוצקין (לימים, הוסב לבניין המנהלה של ביה"ס התיכון ע"ש דה שליט).

בין שובל ולוחמיו, ובין תושבי רחובות, נוצרו יחסים טובים וחמים. שובל כתב לאשתו, על שהותו ברחובות על בית סלוצקין המפואר, על תחרויות ספורט בין הבריטים וצעירי המושבה, ועל בית העם בו נערכו מסיבות ריקודים ושם חגג עם אנשי המפקדה את חג המולד וראש השנה האזרחי.

"בליל חמישה-עשר בשבט ערכו אנשי המושבה נשף חגיגי בבית-העם, והזמינו גם את אנשי הצבא לנשף. אולם בית-העם פונה מבעוד יום ממשרדי הצבא שהיו משוכנים שם." כך, עמיהוד נחמני יליד רחובות, שהיה בן 19 בעת האירוע ופרסם את זיכרונותיו ב-1961 בשבועון "הדואר" בניו יורק, בשם "עץ הזית והגנרל האוסטרלי".

נחמני מתאר את האווירה ששררה בנשף: "האולם היה מלא. הגיניראל שוול בא בראש בני לוויתו חברי מטהו, ועליהם נוספו מפקדים ואנשי צבא מכל הסוגים ומכל הצבעים – חיילי אנגליה ומושבותיה מירכתי ארץ, לבושים מדיהם הצבאיים המיוחדים להם, ובכללם הודים, סיכים בעלי הזקנים השחורים והמלאים ותסרוקת שער ראשם הארוך, גורקים, מצרים וגם בריטים, סקוטים, אוסטרלים וניו-זילאנדים. רובם היו מבושמים כלשהו והקימו רעש גם בשעת הצגות האמנים שהביא הצבא עמו וגם בשעה שניגנו זוג האמנים היהודים, הכנר הופנקו ורעייתו הפסנתרנית. לאחר הנגינה עלו נערים מהמושבה ומעדרים בידיהם, ושרו כשהם מניעים את מעדריהם בתנועת חופרים ונוטעים".

ומוסיף: "בתום החלק האמנותי, עלה על הבמה אהרון אייזנברג, ממייסדי המושבה ומראשיה, ברך את הקהל ואמר: "מצווים היינו מפי הגבורה על כיבוש הארץ, ונסמכה למצוות הכיבוש מצוות הנטיעה: "כי תבואו אל הארץ ונטעתם". ולפיכך, בליל זה של ראש השנה לאילנות, הננו מזמינים את הכובש הגיבור, הגיניראל שוול, לנטוע את העץ הראשון ביום זה. זוהי המתנה אשר אנחנו, הזורעים והנוטעים, האיכרים והיוגבים, נותנים לו. יקום נא ויצא עמנו החוצה לשעה קלה. הגיניראל קם כנסוך חלום. שלישו עטה עליו את מעילו. הוא וחבר מטהו יצאו החוצה אל הרחבה. ובחוץ חשרת עננים כבדים וגשם סוחף ניתך ארצה. הגומה לנטיעה כבר היתה מוכנה, ושתי-זית צעיר על ידה. שוול נטל את השתיל, כפף קומתו, ושתל אותו, ובמעדר מילא את חלל הגומה סביב השתיל ברגבי עפר ספוגי גשם. הוא עשה כל זאת בכוונה וכבקי ורגיל. היה רטוב מגשם, נרעש ונרגש. כולנו עמדנו בדממה על-ידו. אך כילה את מעשהו, זקף את קומתו ופנה אלי ואמר: "אמור נא להם, מה רב הכבוד אשר נחלתי פה הלילה, הכבוד הגדול שבחיי".

"ואייזנברג הגנן הגדול אמר לי (כך לפי נחמני): "אמור לו: עץ הזית מכונה בפי אנשי המדע: עץ בן אלף שנים, יהי רצון שירבו שנותיו כזית. ושוול הוסיף: "זכות עליונה היא לי". הוא ביקש לומר דברי תודה נמלצים. ביקש מלים ולא מצא. לסוף אמר בלחש: "תודתי לכם!". מפני הגשם אצו הנאספים בחוץ וחזרו ונכנסו לאולם. אבל הגיניראל לא מיהר. הוא הסתכל בעץ, ובנחת נכנס גם הוא."

באפריל 1918 עזבו שובל וחייליו את רחובות ויצאו לקחת חלק בקרבות בארץ ישראל, בעבר הירדן, בדמשק וחאלב עד שהאימפריה העות'מנית נכנעת.

"עבר חורף אתא קיץ, ויום אחד בתקופת הקיץ והבציר, הופיע שוול פתאום ברחובות – ותיהום המושבה. כאחד מבני רחובות נחשב להם, לתושבי המקום, והתפארו בו, כמו שהתפארו בלאזאר מארגולין, איש רחובות, שהיה אחד ממפקדי הגדודים העבריים.... ועתה בא המפקד הזקן ומבקש לראות את עצו. לא מלאם לבם של אנשי רחובות לספר לו את הנעשה. הן חביב היה עליו העץ אשר שתל במו ידיו, והן בא ממרחקים לחזות בנטע שעשועיו. נמנו וגמרו: תספר ההיסטוריה מה שתספר, את לב הזקן אין להדאיב, ורמזו לנוער לעשות דבר להצילם מן המבוכה שיד הזמן ושן החיה היתה בעץ הזית והוא נעלם.. ואותו עצרו בסעודה חגיגית ובמנעמי דברים".

במרכז גנרל שובל וקציני מטהו על מדרגות בית סלוצקין צילום: פרנק הארלי 1918

לא סיפרו לו, כי עץ הזית נרמס ע"י עגלה שעברה ברחוב יעקב בחזית בית העם ולא שרד. איש לא ראה אז צורך לטעת עץ זית אחר תחתיו. עתה, מיהרו ועקרו עץ זית בן שנה ושתלו אותו במקום שבו שתל הגנרל את עץ הזית.

בתום הסעודה יצא הגנרל שובל להשקיף על עץ הזית שנטע. הוא ציין בשמחה שהתפתחות של עץ הזית מפתיעה באמת, ונראה שאדמת ארץ ישראל מחוללת נפלאות. הוא נהנה מתשומת הלב החמימה שהרעיפו עליו המארחים ולאחר מכן נסע לדרכו. תושבי רחובות נשמו לרווחה כשנסע הגנרל האוסטרלי לארצו הרחוקה, אולם אם חשבו שבכך הגיעה הפרשה לקיצה, גילו מאוחר יותר כי טעו.

נחמני סיים מאמרו וציין: "ידעתי כי אותו ליל חמישה-עשר בשבט נספג בהווייתו, ועתה בערוב היום, כאילו מבקש הוא לגמוע לתוך נשמתו את נשמת הסביבה ולצוררה בתוכו למאור לימים יבואו".

כעבור 25 שנים אחר כך, מגיע לרחובות כומר צבאי, שסיים לבקר את הלוחמים האוסטרלים בא"י. הוא מספר שהוא חבר של הגנרל שובל, שעכשיו הוא גמלאי ומתעניין בשלומו של עץ הזית. חברי המועצה במושבה מחליטים לספר לכומר את האמת ומבקשים ממנו לא להעציב את הגנרל ולא לספר לו את האמת. קיבלו הבטחתו של הכומר שלא יספר לחברו הגנרל לוקחים אותו לראות עץ זית אחר, כדי שיוכל לתארו בפני חברו הגנרל ונושמים לרווחה.

בשנת 2003 מעצבים מחדש את הרחבה של בית העם ומשלבים בה 2 עצי זית. בשנת 2007, נערכות חגיגות התשעים לניצחון על באר שבע. נכדתו של שובל, פט מק פרסון בת ה 70,

משתתפת בשחזור הקרב על ב"ש. מזמינים אותה לרחובות, עושים לה סיור מורשת בבית
סלוצקין ובבית העם, מספרים לה על עץ הזית המפורסם והיא נוטעת זית שלישי, לכבוד אביה
והמשפחה.

בשנת 2014 כאשר משפצים את בית העם, הורסים את הרחבה הקודמת עם 3 עצי הזית
ומביאים עץ זית עתיק, ומציבים אותו בחזית בית העם.

בית העם
ציירה: ורדית בן משולם קורש 2010

עץ הזית העתיק בחזית בית העם
אייר: מיכאל זלטניק 2023

היה הייתה עברית

ברוח הימים האלה: מלחמה, קרב ונָשֶׁק.

רות קלי

יש צמאי מלחמות, ויש רוויי מלחמות. אף על פי שאנחנו נתונים עכשיו בעיצומה של מלחמה קשה, אנחנו שייכים לקבוצה השנייה, כמאמר השיר: "אני מבטיח לך, ילדה שלי קטנה, שזאת תהיה המלחמה האחרונה."

למרות השאיפה לשלום המלחמות ממשיכות. מלחמת אחים, מלחמת עצמאות, מלחמת התשה, מלחמת מעמדות, מלחמת מגן, מלחמת דמים, מלחמה אטומית, מלחמה גרעינית, מלחמת גוג ומגוג, ועוד עשרות.

ציור קרב וטרלו. צילום מויקיפדיה

אך מאותו שורש, ל,ח,מ, יש גם הלחמה = חיבור מתכת למתכת בחימום, על ידי מתכת מילוי. כלומר – יצירת משהו חדש, ולא הֶרֶג וְהָרַס כמו במלחמה.

ויש לָחֵם, סמל השובע והשלום. 'עובד אדמתו ישבע לָחֵם'. 'המוציא לחם מן הארץ'. ויש לחם חסד, ולחם עוני, ולחם אחיד, ולחם חוק, ושוב – עוד עשרות. מעניין שבערבית המילה לָחֵם = בָּשָׂר.

קָרַב הוא מלחמה, מערכה, התנגשות מזוינת. יש קרב פנים אל פנים, קרב מגע, שואף קרבות, שָׂדָה קרב, מטוס קרב, דו-קרב, שָׂשׂ אלי קרב, ועוד.

במלחמה נדרשת הֶקְרָבָה, פעולה קשה וקדושה. זאת כשאדם מקריב את חייו, וגם מקריב מזמנו. אבל אברהם אבינו רצה להקריב את בנו, להעלות אותו לקורבן. אחד הסיפורים המזעזעים ביותר בתנ"ך.

השורש ק,ר,ב מעיד על התקרבות לשם עימות, אבל גם על קירבה. קירבת דם, קירבת משפחה. קרבת מקום, 'טוב שכן קרוב מאח רחוק', 'קרובים קרובים', קרוב לאמת, קרוב לוודאי. ובצירופים שונים: מְקָרֵב, בְּקָרֵב, בְּקָרֵב, קָרֵב לבבות. אינשאללה.

עוד מאותו שורש: תְּקָרֵב = CLOSE UP, ותקרובת = כיבוד, מאכל ומשקה שמגישים לאורחים.

נָשַׁק = שם כולל לכלים שהאדם משתמש בהם לצורכי התגוננות, או כדי להכריע את האויב. כְּלֵי מִלְחָמָה. יש נשק אישי, נשק אוטומטי, נשק קר / חם, נשק קל / כבד, נשק גרעיני / אטומי / כימי.

נִשְׁקָה = ממונה על מחסן הנשק, מומחה לתיקון כלי נשק.

השורש נ,ש,ק מורה אף הוא על קירבה. הכפר נושק לעיר הבירה, צמוד אליה. והזקן שגר על ידי נושק למאה.

קו משיק למעגל = קו צמוד למעגל, הנוגע בו בנקודה אחת בלבד. משיקים כוסות = מקרבים כוסות עד כדי נגיעה והקשה לשם ברכה, איחולים, חתימת הסכם. משיקים אונייה = שולחים אותה לדרכה הראשונה על יד הקשת בקבוק יין על דפנותיה.

ואחרון חביב = נשיקה. נגיעה בשפתיים לאות אהבה וחיבה, ומה יש להוסיף, כן נִרְבָּה בהן.

האם השלום יגיע?

צבי תדמור

"פלא שלא זנחתי את כל האידיאלים שלי, כי הם נראים אבסורדיים ובלתי אפשריים ליישום. בכל זאת, אני שומרת עליהם, מפני שלמרות הכל אני עדיין מאמינה שבני אדם הם באמת טובים בלבם.

אני פשוט לא יכולה לבנות את התקוות שלי על בסיס בלבול, אומללות ומוות. אני רואה את העולם משתנה בהדרגה לפראות. אני שומעת את הרעם הקרב, אני יכולה להרגיש את הסבל של מיליונים ועדיין, אם אני מסתכלת למעלה לרקיע, אני חושבת שביום מן הימים זה יסתיים על הצד הטוב, שהאכזריות הזאת תבוא אל סופה, וששלום ושקט ישובו".

כך כתבה אנה פרנק לפני שמונים שנה.

והשאלה, האם היום, אחרי למעלה ממאה שנים של התנגשות בין שתי תרבויות, עקובה מדם ואכזרית, יש בלבנו מקום לתקווה, כי השלום אכן בוא יבוא.

נסיכה בין ממזרים

שוקי ברנדווין

צילום גאג'ט ליין

בכדי להתאוורר קמעא מהאירועים העוברים עלינו אספר לכם בקליפת אגוז על נסיכה פורטוגזית, קתרינה מבית ברגאנסה (1638 – 1705) שבחייה הושפעה והשפיעה על התרחשויות מדיניות רבות, נוטפות מפיקנטריה, מלאות בממזרים

וראשית לכל דבר יש לדעת שכל שושלות המלוכה בפורטוגל החלו במלכים שהיו לא חוקיים לאבותיהם. בממלכה שבה כל ממזר מלך. בית ברגאנסה הינו בית המלוכה השלישי והאחרון בפורטוגל, תחילתו מאות שנים קודם, כאשר נסיך, בן לא חוקי לאחרון מלכי השושלת

הראשונה, דרש את כס המלוכה מול אצולת פורטוגל הבוגדנית שהעדיפה לתמוך בדרישה הספרדית לכתר, מהלך שירחיק את המלוכה מאחוזותיהם וישפר את רווחתם.

ב'יום עליית הבתולה הקדושה לשמים' קיבלה הבתולה את נדרו של הנסיך הלוחם, שהעניק לה את התואר 'גבירתנו של הניצחון' ובנה את כנסיית בטלייה לציון נצחונו בקרב אלז'ודרוטה, 1385. הלוחם הוכתר בשם ז'ואו הראשון לבית המלוכה השני של פורטוגל ונשא לאישה את פיליפה מלנקסטר, הנסיכה האנגליה שלוחמיה אוחזי הקשת העניקו את הניצחון לבעלה. כך נוצרה ברית ההגנה הוותיקה בהיסטוריה, בין אנגליה ופורטוגל. בשנת 1662 הייתה קתרינה נסיכת פורטוגל שנישאה למלך אנגליה, לאחר שאנגליה סייעה שנית לפורטוגל לממש את עצמאותה מול ספרד, מתוקף אותה ברית.

המצביא גיבור הקרבות של ז'ואו הראשון היה נוניו אלוורש פריירה. בתו נישאה לבנו הלא חוקי של ז'ואו הראשון מפילגשו בת היהודי ברבדאו בעל הזקן. בן לא חוקי זה שדם יהודי זורם בעורקיו, הפך לרוזן מברסלוס מייסד בית ברגאנסה, 300 שנה לפני שנולדה קתרין המחזקת בנישואיה את הברית העתיקה בין המלכויות. מתנת חתונתה לבית המלוכה האנגלי כללו את בובמי וטנזיר, כך זכו הבריטים במרכזי סחר ונמלים אסטרטגיים ובאספקת תה וכלי פורצלן מעוטרים מהמזרח שהפכו למסורת 'שעת התה' הבריטית.

קתרין הוצאה מהמנזר ונשלחה להעמיד יורש עצר באנגליה, היא מלכת אנגליה שנישאה בטקס קתולי סודי ונישאה שנית בטקס אנגליקני. היא אשתו הקתולית של צ'ארלס השני, שנעדרה מטקס הכתרתה שלה כמלכה על עמה החדש שנידה אותה. קתרין, כושלת בהריונותיה, בודדה בשפתה ובדתה הקתולית, בחצר מלכות סוערת פריצות ומלאה בפילגשו וילדיו הלא חוקיים של המלך. מצבה החמיר מול חזית הפרלמנט האנגלי שדרש את גירושה עקב הפלותיה החוזרות. עתידה של אנגליה מונח על כף או ברחמה, היות ויורש העצר השני הוא אח המלך, ג'יימס דוכס יורק והוא קתולי בעצמו. המלך צ'ארלס השני, הידוע בבגידותיו הרבות, עמד לצידה מול הפרלמנט כל העת, יתכן בשל הערכה וכבוד לאישיותה והיא נותרה אשתו, ואז תפרו לה תיק.

בשנת 1678, השנה השישית למלכותה, הואשמה קתרין בבגידה וקשירת קשר להרעלת בעלה המלך במזימת האפיפיור. את ההגנה עליה נטל בעלה באופן ראוי לציון ונחשפו העדויות כשקריות וראשה נותר על כנו. בית הנבחרים הבריטי לא ויתר ובצעד נוסף נערכה הצבעה על גירושה מלונדון, כמעין פשרה בין הצדדים, גם את גירושה מנע צ'ארלס השני שעמד על משמרתה.

המלך צ'ארלס השני לבית סטיוארט היה קל דעת והולל, ללא ילדים חוקיים להמשך שושלת המלוכה האנגליקנית. התאים לו להנציח את שמה של קתרין בקצה העולם במחוז קווינס בלונדון איילנד שהוקם בימיו.

היורש אחיו, ג'יימס דוכס יורק, אדמירל בתפקידו, ראוי היה למלוך כג'יימס השני אילו לא היה קתולי. הוחלט לערוך לו 'רפורמה משפטית', העברת חוק שיחייב מבחן לכל עובדי המדינה והצבא לפיו יש להישבע שבועה שאינה תואמת את האוקריסטיה של הכנסייה הקתולית. במילים פשוטות, להצהיר שאינו מאמין באושיה שכל קתולי שותף לה, לפיה העוגיה והיין הם בשרו ודמו של ישו, (בדומה לברכת המינים בתקופת המשנה). ג'יימס הדוכס העדיף לוותר על

משרתו כאדמירל ולא להתכחש לאמונתו. אגב, מרי מלכת הסקוטים שהוצאה להורג בלונדון הייתה סבתא רבא שלו.

לאחר מות צ'ארלס השני הומלך אחיו, ג'יימס השני שביצע לחרדתה של אנגליה רפורמה קתולית. לשם האיזון יצוין שצ'ארלס ביצע רפורמות אנגליקניות בסקוטלנד הקתולית... שם פרץ מרד הבישופים.

מה שסיבך את העניין הוא שבתו הייתה נשואה לווייליאם הגיבור הפרוטסטנטי מאוראנז'. ויליאם הושיע את הולנד מכיבוש צרפתי של לואי ה-14 הקתולי כאשר פתח את הסכרים ומנע את התקדמות הפולשים אל תוך ארצו. עתה, בשנת 1688 היה האיש שכל פרוטסטנטי ברחבי האי נשא אליו את עיניו להצלת אנגליה ממלכה קתולית. ויליאם נחת באנגליה בשנת 1688, במקביל היה העם שרוי במחאה בכיכרות נגד ג'יימס השני, גם הצבא מרד. בתקופה זאת נידון אחד המורדים, בנו הלא חוקי של צ'ארלס השני. קתרין המלכה לשעבר, אלמנה והאם החורגת, נלחמה על חיי הבן, פרי בגידתו של בעלה, בפני ג'יימס השני שהיה דודו וסירב לחון את חייו. המחאה המהוללת גברה, הממלכה שבקה, השלטון התמוטט. המחאה המהוללת נקראת כך היות והשיגה את מטרתה ללא שפיכות דמים.

ג'יימס השני הנמלט קיבל סיוע צרפתי ושב ונחת בחוף קינסייל, ויליאם מיהר לצאת מולו אך גילה שהצבא שמרד במלך הקודם אינו כתמול שלשום, האוניות לא תוחזקו, התותחים החלידו ולא שולמו משכורות. לכאורה אנגליה חגגה את ניצחונה במאבק על המלוכה אך נמצאה בלתי מוכנה לפתע למשימות הבאות. המאבק יעבור לגזרה הצפונית הסקוטית.

עם חזרת השלטון האנגליקני סר חינה של קתרין והיא עזבה את אנגליה.

אישה אחת ואירועים רבים לה.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

חטופים בלב של כולנו - מיצג בחצר היכל התרבות נס ציונה - נובמבר 2023.

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם